

Sygn. akt II Ca 215/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 kwietnia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący	SSO Paweł Hochman
Sędziowie	SSA w SO Arkadiusz Lisiecki SSO Dariusz Mizera (ref.)
Protokolant	sekr. sąd. Paulina Neyman

po rozpoznaniu w dniu 20 kwietnia 2017 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa R. P. (1)

przeciwko E. P. (1)

o ustanowienie rozdzielności majątkowej

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 25 stycznia 2017 roku, sygn. akt III RC 263/16

1. zmienia zaskarżony wyrok w punktach:

a/ pierwszym sentencji w ten sposób, że rozdzielność majątkową między stronami ustanawia z dniem 4 lipca 2016r. oddalając powództwo w pozostałej części;

b/ drugim sentencji w ten sposób, że zasądzoną od pozwanej na rzecz powoda kwotę 920 zł tytułem zwrotu kosztów procesu obniża do kwoty 100,00 zł (sto złotych);

2. oddala apelację w pozostałym zakresie,

3. zasądza od powoda R. P. (1) na rzecz pozwanej E. P. (1) kwotę 600,00 zł (sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą

SSO Paweł Hochman

SSA w SO Arkadiusz Lisiecki SSO Dariusz Mizera

Sygn. akt II Ca 215/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 25 stycznia 2017r. Sąd Rejonowy w Bełchatowie po rozpoznaniu sprawy z powództwa R. P. (1) przeciwko E. P. (1) o ustanowienie rozdzielności majątkowej między małżonkami

1. ustanowił z dniem 21 sierpnia 2015 roku rozdzielność majątkową między małżonkami E. P. (1) i R. P. (1) w miejsce wspólności małżeńskiej ustawowej wynikającej z zawarcia przez nich związku małżeńskiego w dniu 27 września 2003 roku przed kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego w B.;

2. zasądził od E. P. (1) na rzecz R. P. (1) kwotę 920,00 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego.

Powód R. P. (1) ma 37 lat. Z wykształcenia jest inżynierem ochrony środowiska. Pozwana E. P. (1) ma 38 lat. Z wykształcenia jest informatykiem.

E. P. (1) i R. P. (1) związek małżeński zawarli w dniu (...) r. w B.. Ze związku tego małżonkowie posiadają córkę Z..

Powódka oraz pozwany nie zawierali umów majątkowych małżeńskich. Od dnia zawarcia związku małżeńskiego istnieje między nimi ustrój ustawowej wspólności małżeńskiej.

Od stycznia 2016r. między małżonkami P. toczy się postępowanie o rozwód. W skład majątku małżeńskiego stron wchodzi dom oraz samochód osobowy. Na budowę domu małżonkowie zaciągnęli kredyty w łącznej kwocie 300 tys. zł.

Strony we wspólnym domu zamieszkały około września 2014 r. Po wprowadzeniu się do domu E. P. (1) zajęła piętro, powód natomiast użytkował parter.

W grudniu 2014 r. małżonkowie pojechali do K., gdzie zostali zaproszeni na ślub. Podczas tego pobytu między stronami doszło do scysji. Po powrocie do B. konflikt między małżonkami utrzymywał się. E. P. (1) wraz z córką większość czasu spędzała u swoich rodziców, do domu wracała jedynie na noc.

Do 21.08.2015 r. małżonkowie posiadali oddzielne rachunki bankowe, jednak mieli do nich swobodny dostęp na mocy stosownych upoważnień złożonych w bankach. Na rachunki te wpływały wynagrodzenia za pracę stron. Pensja E. P. (1) przeznaczana była na spłatę jednego z kredytów. Natomiast z wynagrodzenia powoda spłacany był drugi z kredytów, pokrywane były również bieżące wydatki związane z utrzymaniem rodziny.

W dniu 21.08.2015r. w (...) Bank (...) S.A. R. P. (1) otworzył odrębny rachunek bankowy. Pozwana nie została upoważniona do dysponowania środkami na nim zgromadzonymi. Od tego momentu powód nie informował żony o wysokości wynagrodzenia za pracę, jak również o stanie konta. Część wynagrodzenia R. P. (1) przeznaczał na spłatę kredytu oraz uiszczenie opłat związanych z utrzymaniem domu. Przekazywał również żonie pieniądze na utrzymanie córki i jej. Każda ze stron samodzielnie dysponowała posiadanymi środkami finansowymi.

Po 21.08.2015 r. R. P. (1) nie uzgadniał z żoną kwestii związanych z wykończeniem domu i samodzielnie podejmował decyzje o przeprowadzanych inwestycjach.

Na początku 2016r. strony ustaliły, że zobowiązania zaciągnięte na budowę domu będzie spłacał wyłącznie powód, ponieważ pozwana nie będzie mieszkała w tym domu. E. P. (1) wraz z córką wyprowadziła się w lipcu 2016 r.

Sąd Rejonowy mając takie ustalenia zważył, iż powództwo jest zasadne.

Zgodnie z art. 52 § 1 kro z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać ustanowienia przez Sąd rozdzielności majątkowej. Ustanowienie w kro systemu małżeńskiej wspólności majątkowej, jako ustroju ustawowego, miało na celu zapewnienie rodzinie trwałych podstaw materialnych, a równocześnie stworzenie warunków umożliwiających realizację zasady równych praw obojga małżonków w zakresie stosunków majątkowych. Podstawowym warunkiem prawidłowego działania ustroju wspólności majątkowej jest przede wszystkim harmonijne funkcjonowanie

małżeństwa, w którym wzajemne stosunki osobiste i majątkowe małżonków układają się w sposób zgodny z interesem każdego z małżonków, jak również z interesem założonej przez nich rodziny. Zakłócenia w prawidłowym funkcjonowaniu małżeństwa z reguły wywołują reperkusje również w stosunkach majątkowych małżonków, rozluźniając łączącą ich więź gospodarczą i sprawiając, że ustrój wspólności nie będzie mógł spełniać wyznaczonej mu roli.

Według utrwalonego, tak w piśmiennictwie, jak i orzecznictwie sądowym poglądu, ważnym powodem do zniesienia wspólności majątkowej małżeńskiej jest separacja małżonków uniemożliwiająca im współdziałanie w zarządzie majątkiem wspólnym. Dodatkowo ustalenie daty zniesienia wspólności ustawowej jest następstwem ustaleń faktycznych, pozwalających określić moment, w którym dalsze pozostawanie w tej wspólności, ze względu na ważne powody, nie jest możliwe.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy stwierdzić trzeba, iż zachodzi ważny powód ustanowienia rozdzielności majątkowej między małżonkami P., którym jest stan trwałej faktycznej separacji stron.

Strony zaprzestały współpracy w zarządzie finansami w dniu 21.08.2015r. kiedy to powód otworzył odrębny rachunek bankowy, do którego nie upoważnił pozwanej. Od tego dnia strony samodzielnie zarządzają swoimi finansami oraz nie współpracują w zakresie zarządu wspólnym majątkiem. Przykładowo wskazać trzeba, że R. P. (1) samodzielnie decydował o wykonaniu oraz finansował prace wykończeniowe w domu.

Podkreślić również trzeba, że rozpad więzi małżeńskiej między stronami ma charakter trwały o czym świadczy fakt toczącego się między małżonkami postępowania o rozwód.

Na koniec zauważyć trzeba, że zniesienie wspólności majątkowej może nastąpić tylko w czasie małżeństwa, gdy istnieje między małżonkami wspólność majątkowa. Dopuszczalność orzekania przez sąd na podstawie art. 52 § 2 k.r.o. o ustaniu wspólności majątkowej z mocą wsteczną wyłącza uprawomocnienie się wyroku orzekającego rozwód. Rozwiązanie to eliminuje skutecznie możliwość przypadkowego następstwa czasowego poszczególnych rozstrzygnięć przez zapewnienie w każdej sytuacji, jak długo toczy się proces rozwodowy, możliwości orzeczenia, że wspólność ustawowa ustala z mocą wsteczną.

W rozpoznawanej sprawie pozew o zniesienie wspólności majątkowej między małżonkami został złożony przed prawomocnym orzeczeniem rozvodu między stronami. Zatem rozstrzygnięcie w tym przedmiocie było dopuszczalne.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

W przedmiocie kosztów postępowania Sąd rozstrzygnął w oparciu o art. 98 kpc w zw. z §4 ust.1 pkt. 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.1800).

Apelację od powyższego wyroku za pośrednictwem swojego pełnomocnika wywiodła pozwana zaskarżając wyrok w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła:

Naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, a mianowicie:

- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez zaniechanie wskazania przez Sąd I Instancji podstaw faktycznych rozstrzygnięcia, w szczególności poprzez brak uzasadnienia przyczyn dla których uznał dzień 21.08.2015r. za datę ustania między małżonkami wspólności majątkowej, a także nie ujęcia przyczyn odmowy wiary dowodom przedstawionym przez pozwaną, co w efekcie uniemożliwia skarżącemu odczytanie sfery motywacyjnej wyroku;

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny materiału dowodowego w sposób wybiórczy oraz sprzeczny z zasadami logiki i doświadczeniem życiowym, i w konsekwencji uznanie, iż strony zaprzestały współpracy w zarządzie nad finansami w dniu 21.08.2015r. oraz ustanowienie z tym dniem rozdzielności majątkowej między małżonkami;

- art. 98 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i obciążenie pozwanej w całości kosztami postępowania sądowego, podczas, gdy powód wniósł o zasądzenie od pozwanej na jego rzecz połowy kosztów postępowania, a pełnomocnik pozwanej częściowo uznał powództwo, tj. wniósł o orzeczenie rozdzielnosci majątkowej z dniem 4 lipca 2016 roku;

- art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda pełnych kosztów postępowania, pomimo wyraźnego wniosku strony powodowej o zasądzenie od pozwanej wyłącznie połowy kosztów postępowania, jak również wniosku pozwanej o ustanowienie rozdzielnosci majątkowej między małżonkami lecz z innym dniem, tj. 4 lipca 2016 roku oraz trudnej sytuacji materialnej pozwanej.

Naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

- art. 52 § 1 k.r. i o. poprzez jego zastosowanie i uznanie, iż założenie przez powoda odrębnego rachunku bankowego, wbrew woli pozwanej oraz bez jej wiedzy, stanowi ważny powód do ustanowienia między stronami rozdzielnosci majątkowej.

Powołując się na powyższe zarzuty skarżąca wносиła o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez ustanowienie z dniem 4 lipca 2016 roku rozdzielnosci majątkowej między małżonkami E. P. (1) i R. P. (1);
- 2) zniesienie między stronami kosztów postępowania sądowego przed Sądem I instancji i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania sądowego za II instancję;
- 3) ewentualnie w razie uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., wносиła o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelacje pełnomocnik powoda wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów.

Sąd Okręgowy dodatkowo ustalił:

Powód informował żonę, że ma plany zainwestowania w dom. Pozwana wyraziła akceptację twierdząc "jak chcesz to rób". Gdy zamontował szafę pytał żony czy jej się podoba. Miało to miejsce już po założeniu odrębnego konta. Pozwana przyrządzała posiłki które pozostawiała w lodówce. Poza tym zajmowała się także psami na co przeznaczała część swoich pieniędzy.

dowód: - zeznania powoda R. P. k. 39 /00:37:30-00:40:12/

- zeznania pozwanej E. P. k.39odw-40 /00:47:01-01:01:00/

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja pozwanej jest w znacznej części zasadna.

Na wstępie należy przypomnieć, iż postępowanie apelacyjne zostało tak ukształtowane, iż Sąd II instancji jest sądem merytorycznym, a nie tylko kontrolnym. Skoro zatem istotą postępowania apelacyjnego jest merytoryczne sądenie sprawy to sąd II instancji ma nie tylko uprawnienie ale wręcz obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego materiału dowodowego oraz dokonania jego własnej, samodzielnej i swobodnej oceny w tym oceny dowodów zgromadzonych w postępowaniu przed obu sądami. (por. postanowienie SN z 8 kwietnia 2011r. II CSK 474/10). Może także dokonać dodatkowych ustaleń faktycznych na podstawie materiału dowodowego zebranego przed Sądem I instancji.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego uzupełniając je o dodatkowe kwestie istotne dla rozstrzygnięcia, a wynikające wprost z zeznań obu stron.

Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu I instancji co do zaistnienia ważnych powodów w rozumieniu art. 52 k.r.o. które usprawiedliwiają ustanowienie rozdzielnosci majątkowej. Przez ważne powody, dające podstawę do ustanowienia przez sąd rozdzielnosci majątkowej, zwykło się rozumieć wytworzenie się takiej sytuacji, która w konkretnych okolicznościach faktycznych powoduje, że dalsze trwanie wspólności majątkowej między małżonkami pociąga za sobą naruszenie lub poważne zagrożenie interesu majątkowego jednego z małżonków i z reguły także dobra rodziny.

Ważny powód uzasadniający ustanowienie rozdzielnosci majątkowej może stanowić separacja faktyczna małżonków, uniemożliwiająca im współdziałanie w zarządzie majątkiem wspólnym i najczęściej zarazem stwarzająca zagrożenie interesów majątkowych jednego lub nawet obojga małżonków. Obojętne jest przy tym, czy zachodzi trwałe i zupełne rozkład pożycia małżeńskiego. (por. wyrok SN z 12 września 2000r. III CKN 373/99, baza Legalis, wyrok SN z 11 grudnia 2008r. II CSK 371/08, baza Legalis).

Podzielić należy stanowisko skarżącej, iż Sąd w swoich motywach nie wyjaśnił dlaczego wskazał 21 sierpnia 2015r. jako datę ustanowienia rozdzielnosci majątkowej. Nie ulega wątpliwości, że w tym dniu powód otworzył odrębny rachunek bankowy do którego nie upoważnił pozwanej. Nie oznacza to jednak, że z tym dniem ustała jakakolwiek współpraca w zarządzie finansami albowiem jeszcze w marcu 2016 roku strony uzgadniały między sobą kto ma spłacać jakie kredyty, a pozwana w dalszym ciągu zamieszkiwała z powodem. W takiej sytuacji należy podkreślić, iż dopiero wyprowadzka pozwanej i zerwanie wszelkich więzi z powodem doprowadziła do wystąpienia braku jakiegokolwiek współpracy w zarządzie majątkiem i wreszcie doprowadziła do ustanowienia rozdzielnosci majątkowej. Jako potwierdzenie stanowiska Sądu Rejonowego pełnomocnik powoda zdaje się, powoływać na ustalenie sądu rozwodowego który miał stwierdzić, iż „w dniu 21 sierpnia 2015r. powód założył oddzielny rachunek bankowy i od tego czasu strony postępowania odrębnie gospodarują wszystkimi wydatkami i od tego czasu ustala więź gospodarcza między małżonkami”. Ustalenie te dokonane w uzasadnieniu wyroku rozwodowego w żaden sposób nie wiążą sądu orzekającego w sprawie niniejszej. Zostały bowiem dokonane w zupełnie innym postępowaniu i na inne potrzeby.

Z treści art. 52 k.r.o. wprost wynika, iż co do zasady dniem powstania rozdzielnosci majątkowej między małżonkami jest dzień wytoczenia powództwa i z tą datą Sąd ustanawia ustrój rozdzielnosci majątkowej, jedynie wyjątkowo Sąd może oznaczyć datę powstania rozdzielnosci majątkowej na dzień wcześniejszy niż data wytoczenia powództwa.

Wyjątkowość tego rodzaju sytuacji nakazuje podchodzić do tego rodzaju spraw z dużą ostrożnością i wymaga wykazania za pomocą obiektywnych kryteriów, że współdziałanie w zarządzie majątkiem jest wyłączone lub utrudnione np. wskutek rozstania i pozostawiania w oddaleniu. W literaturze przytacza się także inne obiektywne mierniki takie jak np. trwonienie majątku, skłonność do hazardu, choroba alkoholowa, narkomania itp.

Tymczasem w niniejszej sprawie powód ograniczył się tylko do wskazania, iż założył odrębny rachunek bankowy do którego nie upoważnił pozwanej. Sam powód jednak zeznaje, iż mówił żonie, że ma plany inwestowania w dom, pozwana dała powodowi w tym zakresie wolną rękę mówiąc „jak chcesz to rób”. Podobnie powód zasięgał opinii żony co do szafy którą wykonał, a miało to miejsce już po założeniu przez niego konta. (por. zeznania powoda k.39/. Okoliczności te oraz fakt wspólnego regulowania zadłużenia i uzgodnień w tym zakresie wskazują, iż wbrew twierdzeniom powoda nie było mowy w tym okresie o jakichkolwiek problemach w zakresie zarządzania majątkiem wspólnym.

Pozostaje zatem stwierdzić, iż ważne powody ustanowienia rozdzielnosci majątkowej między stronami zaistniały dopiero z chwilą wyprowadzki pozwanej, dopiero wtedy powód pozbawiony bieżącego kontaktu z pozwaną nie mógł konsultować z nią jakichkolwiek swoich decyzji.

W orzecznictwie przyjmuje się, że nie jest możliwe ustanowienie rozdzielnosci majątkowej z datą wcześniejszą niż data wystąpienia ważnych powodów uzasadniających takie rozstrzygnięcie. (por. wyrok SN z dnia 4 czerwca 2004r. III CK 126/03, baza LEX)

Skoro zatem Sąd jak i strona powodowa wskazuje na separację faktyczną jako ważny powód ustanowienia rozdzielnosci majątkowej to dopiero z chwilą jej zaistnienia możliwie jest ustanowienie rozdzielnosci majątkowej.

To wszystko wskazuje, że zarzuty apelacji są o tyle zasadne, iż muszą prowadzić do zmiany zaskarżonego wyroku poprzez zmianę daty ustanowienia rozdzielnosci majątkowej zgodnie z wnioskiem apelującej. Zmianie podlega także rozstrzygnięcie kosztach. Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 920 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Tymczasem strona powodowa nie domagała się zwrotu kosztów całego procesu, a jedynie zasądzenia od pozwanej na rzecz powoda połowy kosztów sądowych.(tak w pozwie). Koszty sądowe poniesione przez powoda to kwota 200 zł opłaty zatem do zasądzenia winno być w 100 zł, a nie kwota 920 zł tak jak to uznał Sąd I instancji.

Dlatego też na podstawie art.386 § 1 k.c. należało orzec jak w pkt 1 wyroku dokonując odpowiedniej zmiany zaskarżonego wyroku i oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Dalej idąca apelacja, a mianowicie zmierzająca do zakwestionowania całego orzeczenia o kosztach procesu i zwolnienia z ich ponoszenia pozwanej musiała zostać oddalona jako bezzasadna. Brak było bowiem podstaw do tego aby pozwaną całkowicie zwolnić z obowiązku uiszczania kosztów. Dlatego też na podstawie art. 385 k.p.c. orzeczono jak w pkt 2 wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c. zasądając od powoda na rzecz pozwanej kwotę 600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

SSA w SO Arkadiusz Lisiecki SSO Paweł Hochman SSO Dariusz Mizera